

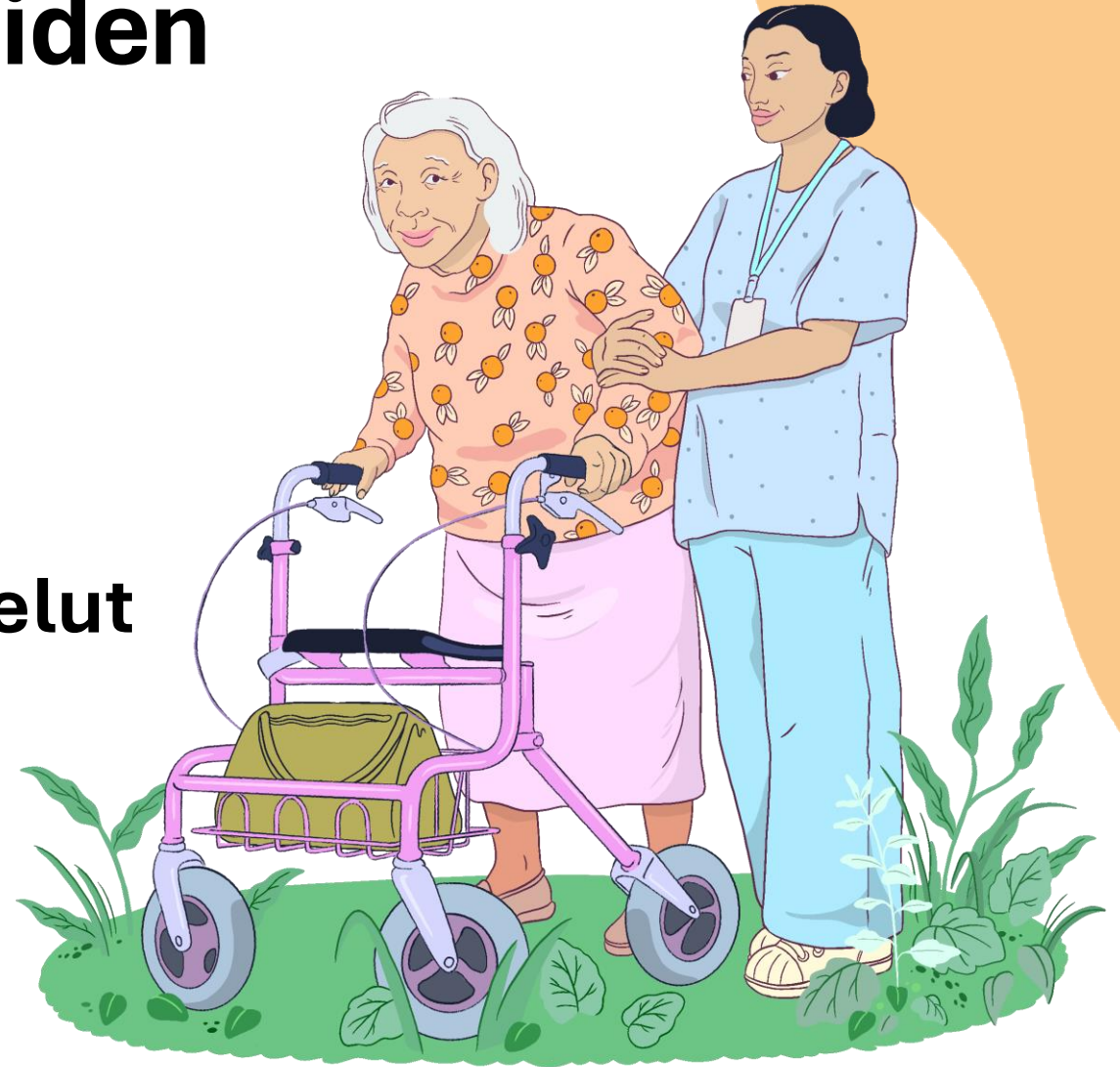
Muistilista yli 65-vuotiaiden palveluista Suomessa

OSA 5: Tuki kotiin ja hoivapalvelut

Palvelutarpeen arviointi

Kotona asumisen tuki

Julkiset hoivapalvelut

Julkiset palvelut ikääntyneille Millaisissa tilanteissa käytetään?

Palvelutarpeen arviointi	Arvioinnissa selvitetään henkilön tilanne ja palvelujen tarve. Hyvinvointialue tekee arvioinnin ja siihen perustuvan palvelusuunnitelman.
Kotona asumisen tuki	Esimerkiksi kodin muutostyöt, apuvälineet, teknologia ja kuljetuspalvelut.
Kotihoito	Hoitoa tarjotaan kotona tai etäyhteyksillä. Kotihoito sisältää usein tukipalveluita (valmiit ateriat, kauppa, turvapuhelin ja lääkeautomaatti) ja kuntouttavaa päivätoimintaa.
Omaishoito	Omaishoitaja pitää huolta läheisestä, joka ei selviydy arjesta itse.
Asumispalvelut	Esimerkiksi yhteisöllinen asuminen tai perhehoito. Henkilöille, joilla on alentunut toimintakyky sekä kohonnut hoidon ja huolenpidon tarve.
Lyhyet hoitojaksot	Määräaikaiset jaksot hoivapaikassa, joiden tavoitteena on päästä takaisin kotiin. Arviointi- ja kuntoutusjakso on tarkoitettu kotihoidon asiakkaille ja sairaalajakson jälkeen. Lyhytaikaishoito on tarkoitettu omaishoidettaville, että omaishoitaja voi levätä.
Ympäri vuorokautinen hoiva	Henkilöille, jotka eivät selviä missään kevyemmässä asumismuodossa, vaikka käytettäisiin edellä kuvattuja palveluita, tukea ja kuntoutusta.

Palvelutarpeen arviointi

Julkisia palveluita tarjotaan ensin kotiin

- **Palvelujärjestelmä tukee sitä, että ikääntynyt voi asua kotona.**
 - Tukea, hoitoa ja hoivaa tarjotaan aina ensisijaisesti kotiin.
 - Asumispalveluita, hoitojaksoja ja ympärivuorokautista hoivaa saa vasta, kun toimintakyky ja terveys on erittäin huono.
- **Julkisia palveluita saa vain palvelutarpeen arvioinnin perusteella.**
 - Hyvinvointialueen viranomainen tekee palvelutarpeen arvioinnin.
 - Palvelutarpeen arvioinnissa pääset kertomaan omasta tilanteestasi.
Et voi kuitenkaan saada julkisia palveluita sen perusteella, mitä itse haluat tai mitä omaiset haluavat.
 - Voit kieltäytyä tarjotuista palveluista.

Palvelutarpeen arviointi

- **Palvelutarpeen arviointi** tehdään, kun alat tarvita tukea, hoitoa tai hoivaa.
 - Arvioinnissa selvitetään: Millainen toimintakyky ja asuinympäristö sinulla on?
Mitä palveluita tarvitset? Mitä julkisia palveluita voidaan tarjota? Saatko apua omaisilta?
- **Hyvinvointialueen viranomainen** tekee arvioinnin ja henkilökohtaisen palvelusuunnitelman.
 - Voit hyväksyä palvelut tai kieltäytyä niistä.
- **Arviointiin voi päästä montaa eri reittiä.**
 - Voit pyytää palvelutarpeen arviointia itse.
 - Ikääntyneille suunnattu neuvontapalvelu ja terveydenhoito voivat ohjata arviointiin.
 - Joillakin alueilla arviointi tehdään automaattisesti tietyn ikäisille.
 - Huoli-ilmoituksen kautta voidaan ohjata arviointiin.

Palveluiden hankkiminen itse

- **Voit ostaa itse kaikkia ikääntyneiden palveluita, jos sinulla on siihen varaa.**
 - Palveluita tarjoavat esimerkiksi yritykset, järjestöt ja säätiöt.
 - Hyötyjä: Voit valita palvelun itse ja ostaa myös palveluita, joita julkisella puolella ei tarjota. Voit valita palveluntuottajan itse, esimerkiksi samaa kieltä puhuvan henkilön.
 - Vastuita: Palvelut täytyy tilata ja maksaa itse.
- **Voit pienentää ostopalveluiden kustannuksia.**
 - Vertaile hintoja ja kilpailuta palvelut.
 - Hyödynnä kotitalousvähennys. Tarkista voitko ostaa palvelun ilman arvonlisäveroa.
- **Tarkista maksuttomat vaihtoehdot.**
 - Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt tarjoavat usein maksutonta tukea.
 - Järjestöjen tarjonta: <https://www.lahella.fi/>

Kotona asumisen tuki

Kodin muutostyöt ja korjaaminen

- **Voit asua kotona pitempään, jos asunto on esteetön.** Asumista helpottavat:
 - Asunnon muutostyöt (esimerkiksi kynnysten poistaminen, luiskien rakentaminen)
 - Esteiden poistaminen lähiympäristöstä (esimerkiksi kulkuväylien tasoittaminen)
 - Tekniset ratkaisut ja laitteet (esimerkiksi nostolaitteet, hälytysjärjestelmät)
- **Esteettömän asumisen tuki** auttaa tekemään kotiin muutoksia tai korjauksia.
 - Voit saada tukea kodin muutostöihin, jos sinulla on vakava vamma tai sairaus, etkä voi asua omassa kodissasi ilman muutoksia.
 - Tuki haetaan hyvinvointialueelta.
 - Muutostyöt voi myös tilata ja maksaa itse.
- **Muutostöihin tarvitaan lupa** ja se on pyydettävä etukäteen.
 - Vuokra-asunnossa pyydä lupa omistajalta. Omistusasunnossa pyydä lupa taloyhtiöltä.

Apuvälineet kotiin

- **Apuvälineet helpottavat arkea**, jos on esimerkiksi vaikea liikkua, nähdä tai muistaa.
- **Julkisista palveluista** voi saada osan apuvälineistä ilmaiseksi.
- **Apuvälineitä voi myös ostaa**. Silloin on itse vastuussa apuvälineen huoltamisesta.

Esimerkkejä apuvälineistä

Pienapuvälineet: tabletin puolittaja, tölkinavaaja, tarttumapihdit, liukueste, erikoissakset, nappikoukku.

Perustason apuvälineet: kyynärsauvat, rollaattori, peruspyörätuoli, wc-korottaja, suihkutuoli, sukanvetolaite, tarttumapihdit.

Teknologiset apuvälineet: lääkeannostelija, turvaranneke

Vaativan tason apuvälineet: sähköpyörätuoli, kommunikoinnin apuvälineet

Mistä hankitaan?

Oma terveysasema tai apuvälinelainaamo

Oma terveysasema tai apuvälinelainaamo

Kotihoito

Erikoissairaanhoito, tarvitaan lähete

Teknologiset apuvälineet, laitteet ja järjestelmät

- **Teknologiasta voi olla apua ja turvaa** monissa eri tilanteissa.
 - **Muistaminen:** vuorokausikalenteri, hälytykset, ajastimet, paikantimet (AirTag, SmartTag)
 - **Lääkkeet:** lääkeannostelija, älydosetti
 - **Valaistus:** älyvalaistus, suurennuslasivalaisin
 - **Ihmisiin liittyvä turvallisuus:** turvaranneke, turvalattia, turvamatto, sänkyvahti, paikantaminen, sensoriteknologia
 - **Asumiseen liittyvä turvallisuus:** hellavahti, varoitus- ja sammutusjärjestelmät, kulunvalvonta, turvakamera, digitaalinen ovisilmä
- Lue lisää: https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2025/05/Esite_Kotona-asumista-tukeva-ikateknologia.pdf

Kuljetuspalvelu ja Kela-taksit

- **Kuljetuspalvelu** on tarkoitettu henkilölle, joka ei pysty käyttämään julkisia liikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.
 - Kuljetuspalvelua haetaan oman alueen sosiaalityöntekijältä. Hyvinvointialue päättää palvelun myöntämisestä vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain perusteella.
 - Kuljetuspalvelua ei saa käyttää terveydenhuollon asiointiin.
- **Kela-taksi** on tarkoitettu henkilölle, joka matkustaa terveydenhuoltoon.
<https://www.kela.fi/taksimatkat>
 - Voit tilata Kela-taksin, jos et voi käyttää julkista liikennettä terveydentilasi takia tai julkista liikennettä ei ole käytettävissä.
 - Tarvitset tilaamiseen terveydenhuollon antaman todistuksen.
 - Kelan korvaamat taksimatkat tilataan tietyiltä palveluntuottajilta. Muita taksimatkoja ei korvata.

Julkiset hoivapalvelut

Kotihoito

- **Julkisia hoivapalveluita tarjotaan ikääntyneille ensisijaisesti kotiin.** Myös hyvin huonokuntoisia ihmisiä hoidetaan kotona.
- **Kotihoito** tukee kotona selviytymistä. <https://stm.fi/kotihoito-kotipalvelut>
 - Kotihoitoa voi saada päivällä ja yöllä.
 - Jos saat kotihoitoa, kotiisi tulee hoitaja. Hän tekee niitä asioita, jotka on mainittu henkilökohtaisessa palvelusuunnitelmassasi.
 - Palveluita voidaan tarjota myös etäyhteyksillä, esimerkiksi videopuheluna.
- **Kotihoitoon kuuluu usein tukipalveluita.**
 - Esimerkiksi valmiit ateriat, kauppa, turvapuhelin ja lääkeautomaatti.
 - Tukipalveluita voi saada jo ennen kuin saa muita kotihoidon palveluita.

Kuntouttava päivätoiminta

- **Kuntouttava päivätoiminta** on ryhmä, jossa syödään, liikutaan, keskustellaan ja harrastetaan yhdessä.
 - Ryhmässä käydään yleensä kerran viikossa ja siellä ollaan päivällä useita tunteja.
 - Samat ihmiset käyvät ryhmässä, joten voit tutustua heihin paremmin.
- Joillakin paikkakunnilla päivätoimintaa tarjotaan myös etäyhteyksillä.
- Palvelun saamisesta päätetään palvelutarpeen arvioinnissa.

Omaishoito

- **Omaishoitaja** pitää huolta sellaisesta perheenjäsenestä tai muusta läheisestä, joka ei selviydy arjestaan omatoimisesti. <https://omaishoitajat.fi/>
- **Omaishoidon tuki haetaan omalta hyvinvointialueelta.**
 - Hyvinvointialue tekee palvelutarpeen arvioinnin ja päättää omaishoidon tuesta. Tukea voi saada, jos hoito on vaativaa ja sitovaa.
 - Omaishoidon tuesta tehdään sopimus omaishoitajan ja hyvinvointialueen välille.
- **Omaishoidon tuki sisältää:**
 - Palveluita hoidettavalle ihmiselle.
 - Palveluita omaishoitajalle, esimerkiksi valmennus ja vapaapäivät.
 - Hoitopalkkio, joka maksetaan omaishoitajalle.
- **Omaishoitajien yhdistyksistä** saa ilmaiseksi neuvontaa ja vertaistukea.

Asumispalvelut

- **Asumispalveluista** käytetään erilaisia nimiä, esimerkiksi yhteisöllinen asuminen, senioritalo, hoivakoti ja palvelutalo. Myös perhehoito on yksi tapa järjestää asumispalveluita.
- **Julkisiin asumispalveluihin** pääsee palvelutarpeen arvioinnin kautta.
 - Julkisiin asumispalveluihin pääsee vasta, kun toimintakyky on alentunut merkittävästi.
 - Tarkoitettu ihmisille, jotka tarvitsevat paljon apua, eikä kotiin annettu apu ja tuki riitä.
 - Palvelut ja niiden kustannukset vaihtelevat. Tarkista ennen muuttopäätöstä, mitä palveluita paikka tarjoaa ja mitä ne maksavat.
- **Yksityisiin asumispalveluihin** pääsee silloin kun haluaa.
 - Asumisesta ja kaikista palveluista pitää maksaa itse. Kustannukset ovat yleensä erittäin suuret.

Yhteisöllinen asuminen

- **Yhteisöllinen asuminen on yksi tapa järjestää asumispalveluita.**
 - Asukkaalla on oma vuokra-asunto asumisyksikössä. Asunto ja talo ovat esteettömiä.
 - Voit päästä yhteisölliseen asumiseen, jos sinulla on alentunut toimintakyky ja tarvitset hoitoa ja huolenpitoa. Sinun täytyy kuitenkin pystyä elämään jossain määrin itsenäisesti.
 - Paikalla ei ole henkilökuntaa ympäri vuorokauden.
- Palvelun saamisesta päätetään palvelutarpeen arvioinnissa.

Perhehoito

- **Perhehoito on yksi tapa järjestää asumispalveluita.**
<https://perhehoitoliitto.fi/perhehoitajaksi/ikaihmisten-perhehoito/>
 - Perhehoitoa tarjoavat ammattilaiset.
 - Hoitoa annetaan perhehoitajan kodissa tai hoidettavan ihmisen omassa kodissa.
 - Perhehoito voi olla pitkäaikaista tai lyhytaikaista. Sitä voidaan järjestää myös osavuorokautisena, jolloin ihminen on perhehoidossa vain osan päivästä.
 - Henkilöille, jotka tarvitsevat tukea arjessa, mutta eivät vielä tarvitse laitoshoidoa.
- Palvelun saamisesta päätetään palvelutarpeen arvioinnissa.

Lyhyet hoitojaksot

- Näiden palveluiden saamisesta päätetään palvelutarpeen arvioinnissa.
- **Lyhyen arviointi- ja kuntoutusjakson** tavoitteena on kuntoutua niin, että voi palata kotiin.
 - Asut jakson ajan hoivapaikassa. Jakson pituus riippuu sinun tarpeistasi.
 - Voit päästä arviointi- ja kuntoutusjaksolle, jos olet kotihoidon asiakas tai olet kotiutumassa sairaalasta.
 - Hoitojaksoilla voi olla erilaisia nimityksiä, esimerkiksi kuntouttava arviointijakso, kuntouttava lyhytaikaishoito, lyhytaikainen palveluasuminen, intervallihoito.
- **Lyhytaikaishoitoa** tarjotaan omaishoidon asiakkaille, jotta omaishoitaja voi levätä.
 - Hoidettava on jakson ajan hoivapaikassa.
 - Hoito riippuu omaishoitajan ja omaishoidon asiakkaan tarpeista. Hoitoa voi olla yhden kerran tai säännöllisesti. Hoito voi olla ympärivuorokautista tai esimerkiksi vain päivällä tai yöllä.

Ympäri vuorokautinen hoiva

- **Ympäri vuorokautiseen hoivaan pääsee vasta, kun kunto on erittäin huono.**
Yleensä kyse on elämän viimeisistä kuukausista tai vuodesta.
 - Henkilöille, jotka eivät selviä missään kevyemmässä asumismuodossa, vaikka käytettäisiin palveluita, kuntoutusta, teknologiaa, asunnon muutostöitä ja apuvälineitä.
 - Omaisten, yritysten ja vapaaehtoistyön tarjoama tuki on kartoitettu.
- **Paikkana on hoivakoti, palvelutalo tai muu asumisyksikkö.**
 - Käytössä on oma huone tai asunto. Joskus huone pitää jakaa toisen kanssa.
 - Paikalla on jatkuvasti henkilökuntaa.